

ლის სამარის გვერდით დასაფლავების აკრძალვა. განჩინება მოპასუხემ გაასაჩივრა.

საკასაციო სასამართლომ საჩივარი დაუშვებლად ცნო და განმარტა, რომ საფლავი, სკ-ის 1332-ე მუხლის მიხედვით, არ შედის სამკვიდრო მასაში, რის გამოც მასზე თანასაკუთრების რეჟიმის გავრცელება დაუშვებელია. მესამე ინსტანციის სასამართლომ მიუთითა იმაზეც, რომ სააპელაციო სასამართლომ მართებულად დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა მეუღლეთა თანასაკუთრების მომწესრიგებელი ნორმების საფუძველზე.

III. კომენტარი

მართებული გადაწყვეტის მიუხედავად, გაუგებარია, რაში დასჭირდა სასამართლოს მეუღლეთა თანასაკუთრების რეჟიმის მოშველიება ფაქტობრივი გარემოებების შეფასებისთვის. საკასაციო სასამართლო მის მსჯელობაშივე არათანმიმდევრულია, როცა მიუთითებს, რომ სკ-ის 1332-ე მუხლი საფლავს სამკვიდრო მასიდან ამორიცხავს და, ამდენად, მასზე თანასაკუთრების რეჟიმის გავრცელება შეუძლებელია, თუმცა იქვე მართებულად მიიჩნევს სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას, რომელიც ამის სრულად საწინააღმდეგოს ამტკიცებს.¹

სანიტოსამართლებრივ პოზიციებზე მსჯელობა მით უფრო უადგილო ხდება იმ პირობებში, როდესაც სასამართლო თავად უთითებს სასაფლაოს მოწყობის წესის დამდგენ აქტზე. ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2014 წლის 30 დეკემბრის N20-103 დადგენილების მე-2 მუხლის ბ) ქვეპუნქტის მიხედვით, საქალაქო სასაფლაო თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებული ტერიტორიაა. ამდენად, მოცემულ საქმეში საფლავი საერთოდ არ წარმოადგენდა არც მოსარჩელისა და არც მოპასუხის საკუთრებას - მათ მოპოვებული ჰქონდათ მხოლოდ უფლება, განსაზღვრული მონაკვეთი გამოეყენებინათ ადამიანის ნეშტის დასაკრძალად. სასამართლოსთვის და, ამდენად, გადაწყვეტილების მკითხველისთვისაც ბოლომდე უცნობი რჩება, ვის ეკუთვნის საფლავისთვის გამოყოფილ ტერიტორიაზე უფლება, რაც ჩანს იმიტომ, რომ მოსარჩელე

და მოპასუხე სახელდებიან თანამესაკუთრებად როგორც საფლავის ქორწინების განმავლობაში მოწყობის, ისე გარდაცვლილი შვილის მემკვიდრეებად ყოფნის გამოც,² რაც ერთმანეთისგან გამომრიცხავი სამართლებრივი შეფასებებია.

მოცემულ საქმეში ნეგატორული მოთხოვნის მოშველიება პრობლემურია იმის გამოც, რომ ეს მოითხოვს საფლავის ბრუნვაუნარიან ნივთთან გათანაბრებას, რაც აბსურდულია. თუკი სასამართლოს სჭირდებოდა ცალსახა გადაწყვეტის რომელიმე სამართლებრივ კონსტრუქციასთან მისადაგება, ეს უნდა ყოფილიყო არა უძველესი პრინციპიდან³ გადახვევა საფლავის ნივთად ჩათვლის გზით, არამედ მითითება იმისა, რომ შვილის საფლავის მოვლა, ისევე, როგორც მის გვერდით დასაფლავების უფლება, მშობლის უფლებისგან ნაწარმოები უფლებაა. სწორედ ამიტომ არ ენიჭება არავითარი მნიშვნელობა, რა ურთიერთობა აქვთ გარდაცვლილის განქორწინებულ მშობლებს ერთმანეთთან. ამ დაშვების გამოყვანა შესაძლებელია სკ-ის 1198 V მუხლიდან: თუ მშობელს აქვს შვილთან ურთიერთობის უფლება, ეს ნიშნავს იმასაც, რომ მას უნდა ჰქონდეს გარდაცვლილი შვილის ხსოვნის პატივისცემის შესაძლებლობაც.

ნინო ქავშაია

► 2 - 4/2021

აუქციონის ჩატარებისას ნულოვანი საწყისი ფასის არაკონსტიტუციურობა

არაკონსტიტუციურია ნორმა, რომელიც აღსრულების მწარმოებელ სუბიექტს აძლევს უფლებას, მეორე განმეორებით აუქციონზე გასაყიდი ქონების საწყის ფასად განსაზღვროს ნული ლარი.

² სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტები 16 და 18.

³ D.1.8.6.2 (Marc. 3 inst.): “რელიგიური და საკრალური ნივთები ვერ გახდება რომელიმე პირის ქონება”. თავის მხრივ, ნებისმიერ ადგილს საკუთარი ნებით რელიგიურ ნივთად ხდიდა ის, ვინც თავის მიწაზე მკვდარს დაასაფლავებდა D.1.8.6.4 (Marc. 3 inst.).

¹ სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტები 19-20.

„იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2011 წლის 31 იანვრის №21 ბრძანების №1 დანართის 3 III 3 მუხლი (ძალადაკარგულია)

კონსტიტუციის 19 I მუხლი

საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 28 მაისის გადაწყვეტილება № 2/2/867

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სადავო გახადა „იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2011 წლის 31 იანვრის №21 ბრძანების №1 დანართის 3 III 3 მუხლის კონსტიტუციურობა კონსტიტუციის 19 I მუხლთან მიმართებით. სადავო ნორმის მიხედვით, მეორე განმეორებით აუქციონზე გასაყიდი ქონების საწყისი ფასი განისაზღვრებოდა ნულ ლარად. მოსარჩელემ მოიშველია შემდეგი არგუმენტები:

- სადავო რეგულაცია იძლევა ძვირადღირებული ქონების შეუსაბამოდ მცირე ფასად რეალიზაციის შესაძლებლობას;

- მოსარჩელე დაეთანხმა იმას, რომ ნივთის აუქციონზე შეძენის მინიმალური ფასი არის მისი საბაზრო ღირებულების 5% და არა ნული ლარი, გამომდინარე იქიდან, რომ ბიჯის ოდენობა არის სწორედ 5%. თუმცა ეს ნიშნულიც, მოსარჩელის აზრით, არაკონსტიტუციურია.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა:

- სასტარტო თანხა მეორე განმეორებით აუქციონზე შეადგენს 5%-ს, რაც გამორიცხავს ქონების ნულ ლარად შეძენას;

- „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ კანონის 49 IV მუხლი მოვალეს აძლევს შესაძლებლობას, თავად მოახდინოს ქონების რეალიზაცია აღსრულების ეროვნული ბიუროს კონტროლითა და იმ დათქმით, რომ რეალიზაციით დაიფარება საფასური, აღსრულების ხარჯი და კრედიტორის მოთხოვნები;

- „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ კანონის 53-ე მუხლის მიხედვით, კრედიტორისა და მოვალის განცხადების საფუძველზე, ვიდრე

აუქციონი საჯაროდ გამოცხადდება, აღსრულების ეროვნულ ბიუროს შეუძლია დაადგინოს ქონების კანონით განსაზღვრულისგან განსხვავებული გზით გასხვისება;

- მოვალეს შეუძლია თავად შეიძინოს ქონება აუქციონზე;

- სააღსრულებო წარმოების უპირველესი ამოცანაა, ქონება გასხვისდეს, რადგან რეალიზაციის წარუმატებლობას მოჰყვება ქონების ყადაღისგან გათავისუფლება და მასზე იმავე მოთხოვნასთან დაკავშირებით იმავე კრედიტორის სასარგებლოდ სააღსრულებო წარმოება აღარ გაიმართება;

- თუ ქონება არ გასხვისდა ორ აუქციონზე, აშკარაა, რომ მისი ღირებულება არასწორად განისაზღვრა;

- მაღალია ალბათობა იმისა, რომ იძულებით აუქციონზე ქონების შეძენის შემდეგ შეძენს მოუწევს სასამართლოსადმი მიმართვა მოპოვებული ქონებიდან პირთა გამოსახლების მოთხოვნით;

- სადავო რეგულაციამდე მოქმედი წესის მიხედვით, ქონების მინიმალური ფასი შეადგენდა მისი საბაზრო ღირებულების 25%-ს, თუ ქონება მაინც ვერ გასხვისდებოდა, კრედიტორს შეეთავაზებოდა ქონების ნატურით მიღება და ვალდებულებასა და ქონების საბაზრო ღირებულებას შორის სხვაობის მოვალისთვის გადახდა. აღნიშნული წესი არასაკმარისად იცავდა კრედიტორის ინტერესებს.

მოწმეთა განმარტებით, ქონების საბაზრო ფასი დგინდება გარდამავალი უფლებების მხედველობაში მიღების გარეშე, რის გამოც მყიდველი ხშირად თავს იკავებს ქონების საბაზრო ფასის 75%-ად ან 50%-ად შეძენას და საჭირო ხდება მეორე განმეორებითი აუქციონის ჩატარება.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სასამართლომ დააკმაყოფილა სარჩელი და არაკონსტიტუციურად ცნო „იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2011 წლის 31 იანვრის №21 ბრძანების №1 დანართის 3 III 3 მუხლი.

მიუხედავად იმისა, რომ საკუთრების უფლების შეზღუდვის ლეგიტიმურ საჯარო მიზნად დასახელდა კრედიტორთა მოთხოვნის დაკმაყოფილების უზრუნველყოფა და სადავო ნორმა ჩაითვალა გამოსადეგ საშუალებად ამ მიზნის მისაღწევად, საკონსტიტუციო სასამართლომ დაკმაყოფილებულად არ ჩათვალა თანაზომიერების პრინციპის აუცილებლობის კომპონენტი.

სასამართლომ მიუთითა იმაზე, რომ ქონების საწყის ღირებულებას ადგენდა თავად აღსრულების ეროვნული ბიურო, კერძოდ, მისი შეფასების სამსახური, „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ კანონის 47 II მუხლისა და „საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – აღსრულების ეროვნული ბიუროს დებულების“ მე-12 მუხლის მიხედვით. შეფასების სამსახურის დებულების დანართის მიხედვით, შეფასების პროცესში იგულისხმება, რომ შესაფასებელი ქონება არ არის დატვირთული. ამდენად, საკონსტიტუციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ არსებული რეგულაცია შესაძლებელს ხდიდა, ქონების პირველ და პირველ განმეორებით აუქციონზე დადგენილი საწყისი ფასი გაცილებით მაღალი იქნებოდა, ვიდრე სხვაობა ქონების საბაზრო ღირებულებასა და გარდამავალ უფლებებს შორის. აღნიშნული კი მეორე განმეორებითი აუქციონის ჩატარებას უფრო სავარაუდოს ხდიდა. საკონსტიტუციო სასამართლოს აზრით, უფლებაში ჩარევის ნაკლებად მტკივნეული ხერხი იქნებოდა ისეთი რეგულაციების განსაზღვრა, რომელთა პირობებშიც საწყისი ფასი გაითვალისწინებდა ქონებაზე არსებულ ტვირთსაც და ამ პირობებში ნორმა არაკონსტიტუციურად

ჩაითვალა არა ნულოვანი საწყისი ფასის დადგენის, არამედ ქონების საბაზრო ღირებულების არსებული ხერხით გამოთვლის გამო.

III. კომენტარი

გაუგებარია, რა შედეგს იძლევა ნორმის არაკონსტიტუციურად ცნობა იმ პირობებში, როდესაც სხვა მოწესრიგება (ქონების საბაზრო ღირებულების განსაზღვრის წესი), რის გამოც, საკონსტიტუციო სასამართლოსვე მითითებით, ეს საერთოდ გახდა აუცილებელი, ძალაში რჩება. სწორედ ეს შეუთავსებლობა მიუთითებს იმაზე, რომ ნორმის არაკონსტიტუციურად გამოცხადება სხვა ნორმის გამო არასწორი და, საერთო ჯამში, არაფრის მომცემია. „იძულებითი აუქციონის ჩატარების ფორმების, წესისა და პროცედურების დამტკიცების შესახებ“ ბრძანების 3 III მუხლი მიუთითებს მეორე განმეორებითი აუქციონის საწყისი ფასზე, რომელიც შეადგენს ქონების საბაზრო ღირებულების 5%-ს. ეს ბუტაფორიული ცვლილებაა: სასტარტო ბიჯი ისედაც ქონების საბაზრო ღირებულების 5%-ს შეადგენდა და საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას არ აღმოუფხვრია ის, რაც მან თავადვე პრობლემურ საკითხად აღიარა. ამას ის ვერც შეძლებდა, რადგან საკონსტიტუციო სასამართლოს არ აქვს უფლება, გასცდეს სასარჩელო მოთხოვნას, თუმცა სადავო ნორმასთან შინაარსობრივად დაკავშირებული სხვა მოწესრიგების საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ პრობლემურად მიჩნევა არ ნიშნავს, რომ სადავო ნორმა აუცილებლად არაკონსტიტუციურია.

ნინო ქავშაია